

Publiskā konsultācija

ar tirgus dalībniekiem par viņu vajadzībām pēc starpzonu riska nodrošes izdevības uz tirdzniecības zonu robežām Baltijas jaudas aprēķināšanas reģionā

Saskaņotie pārrobežu tirgi visos termiņos nodrošina efektīvāku Eiropas tirgu un ieguvumus lietotājiem. Nākotnes tirgiem ir svarīga loma, ļaujot pusēm nodrošināt jaudu un ierobežot riskus nākamās dienas tirgū. Komisijas 2016. gada 26. septembra Regula (ES) 2016/1719, ar ko izveido nākotnes jaudas piešķiršanas vadlīnijas (FCA GL), stājas spēkā 2016. gada 17. oktobrī, nodrošinot saskaņotus procesus nākotnes Eiropas tirgū.

FCA GL nosaka nosacījumus starpzonu jaudas aprēķināšanai un piešķiršanai, kā arī pārrobežu tirdzniecībai nākotnes tirgos (t. i., termiņos, kas ir ilgāki par nākamo dienu).

Saskaņā ar FCA GL 30. panta 1. punktu pārvades sistēmu operatori (PSO) uz tirdzniecības zonas robežas izsniedz ilgtermiņa pārvades tiesības (LTTR), ja vien tirdzniecības zonas robežas kompetentās regulatīvās iestādes nav pieņēmušas saskaņotus lēmumus neizdot LTTR uz tirdzniecības zonu robežas.

Saskaņā ar FCA GL 30. panta 8. punktu vismaz reizi 4 gados tirdzniecības zonu robežas kompetentās regulatīvās iestādes (VRI) sadarbībā ar Energoregulatoru sadarbības aģentūru veic novērtējumu saskaņā ar FCA GL 30. panta 3. – 5. punktu.

Saskaņā ar FCA GL 30. panta 3. punktu valstu regulatīvo iestāžu koordinēto lēmumu pamatā ir novērtējums, kurā noskaidrots, vai elektroenerģijas nākotnes tirgus piedāvā pietiekamas riska nodrošes izdevības attiecīgajās tirdzniecības zonās. Novērtējumu koordinēti veic tirdzniecības zonas robežas VRI, un tas ietver vismaz šādus elementus:

- a) apspriešanās ar tirgus dalībniekiem par to, kādas starpzonu riska nodrošes izdevības tiem ir vajadzīgas uz attiecīgajām tirdzniecības zonu robežām;
- b) vērtēšana.

Saskaņā ar FCA GL 30. panta 4. punktu vērtēšanā aplūko elektroenerģijas vairumtirgu darbību, un tās pamatā ir pārredzami kritēriji, kas ietver vismaz šādus elementus:

- a) analīzi par to, vai nākotnes tirgos piedāvātie produkti vai produktu kombinācijas uzskatāmas par nodrosi pret nākamās dienas cenas svārstībām attiecīgajā tirdzniecības zonā. Uzska, ka šāds produkts vai produktu kombinācija ir pienācīga nodrose pret nākamās dienas cenas izmaiņu risku attiecīgajā tirdzniecības zonā, ja pastāv pietiekama korelācija starp nākamās dienas cenu attiecīgajā tirdzniecības zonā un bāzes cenu, attiecībā pret kuru nosaka produkta vai produktu kombinācijas cenu;
- b) analīzi par nākotnes tirgū piedāvāto produktu vai produktu kombināciju efektivitāti. Tālab novērtē vismaz šādus rādītājus:
 - i) tirdzniecības laika diapazons;

- ii) pirkšanas un pārdošanas cenu starpība;
- iii) tirgotie apjomi attiecībā pret fizisko patēriņu;
- iv) atvērto pozīciju summa attiecībā pret fizisko patēriņu.

Saskaņā ar FCA GL 30. panta 5. punktu, ja novērtējumā atklājas, ka vienā vai vairākās tirdzniecības zonās ir nepietiekamas nodrošes izdevības, kompetentās regulatīvās iestādes pieprasa, lai attiecīgie PSO:

- a) izdod LTTR; vai
- b) gādā par to, ka ir pieejami citi ilgtermiņa starpzonu riska nodrošes produkti, lai nodrošinātu elektroenerģijas vairumtirgu darbību.

Baltijas jaudas aprēķināšanas reģionā LTTR tiek īstenotas uz Latvijas (LV) un Igaunijas (EE) tirdzniecības zonu robežas (virzienā uz LV) no 2018. gada un uz Somijas (FI) un EE tirdzniecības zonu robežas (virzienā uz EE) no 2023. gada kā ilgtermiņa finansiālās pārvades tiesības (FTR). Tādejādi, iesaistītajām VRI jāpieņem lēmumi par tirdzniecības zonas robežu Latvija – Lietuva (LV-LT) saskaņā ar FCA GL 30. pantu.

Lai novērtētu tirgus dalībnieku vajadzības pēc starpzonu riska ierobežošanas izdevībām uz Latvijas un Lietuvas elektroenerģijas tirdzniecības zonu robežām, Lietuvas Nacionālā Enerģētikas Regulēšanas Padome (NERC) un Latvijas Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (PUC) aicina Baltijas valstu elektroenerģijas tirgus aktīvos tirgotājus paust savu viedokli par starpzonu riska nodrošes instrumentiem.

NERC un PUC aicina aktīvos tirgotājus atbildēt uz šādiem jautājumiem.

- 1. Vai LT-LV tirdzniecības zonu robežās ir pietiekamas riska nodrošes izdevības?**
 - a. Ja pašlaik ir pieejamas pietiekamas riska nodrošes izdevības, lūdzu aprakstiet jūsu uzņēmuma izmantotos instrumentus un mehānismus.
 - b. Ja trūkst riska nodrošes iespēju, lūdzu norādiet, kādi produkti jūsu prātā, būtu izdevīgi un kurās tirdzniecības zonu robežās tie būtu jāīsteno.
 - c. Vai jūsu uzņēmumam ir nepieciešami starpzonu riska nodrošes instrumenti uz LT–LV robežas (abos virzienos)? Lūgums sniegt izvērstu skaidrojumu.
 - d. Šobrīd LT un LV tirdzniecības zonās nav pieejami EPAD (Electricity Price Area Differential) produkti, un LT zonai nav pieejamas ilgtermiņa pārvades tiesības (LTTR). Ja uzskatāt, ka ir nepieciešamas papildu riska nodrošes izdevības, lūdzu, dalieties savā pieredzē, izmantojot EPAD vai LTTR citās cenu zonās. Kādos apstākļos šādi instrumenti no citām zonām varētu būt noderīgi jūsu uzņēmumam?
- 2. Kādi produkti ir iekļauti jūsu uzņēmuma elektroenerģijas riska nodrošes portfeli? Lūdzu norādiet riska nodrošes produktu daļu un veidu, ko jūsu uzņēmums ir izmantojis pēdējo trīs gadu laikā, ieskaitot tipiskos tirdzniecības laika diapazonus.**

- a. Kāda ir jūsu plānotā riska nodrošes stratēģija nākamajiem diviem gadiem (2026. un 2027. gadam), tostarp paredzamā katra produkta daļa?
 - b. Lūdzu, dalieties ar piemēriem par sava uzņēmuma pieredzi ar dažādiem riska nodrošes instrumentiem, ieskaitot gan pozitīvus, gan negatīvus rezultātus, kā arī to, kādus nākotnes rezultātus sagaidāt.
- 3. Vai jūsu uzņēmums apsvērtu iespēju izmantot lokālos (Lietuvas vai Latvijas) elektroenerģijas cenu riska nodrošes risinājumus, ja kāda no finanšu iestādēm ieviestu elektroenerģijas cenu riska pārvaldības instrumentus?**

Lūdzu, sniedziet savu viedokli un atbildes uz jautājumiem ne vēlāk kā līdz 2025. gada 9. jūnijam. Viedokļi un atbildes gaidīsim pa pastu vai e-pastu:

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija, Skanstes iela 25, Rīga, LV-1013, Latvija

E-pasts: sprk@sprk.gov.lv

[vai](#)

Lietuvas Nacionālā Enerģētikas Regulēšanas Padome - National Energy Regulatory Council of Lithuania, Verkių iela 25C-1, Viļņa, LT-08223

E-pasts: info@vert.lt

Kontaktinformācija: **National Energy Regulatory Council of Lithuania**, Mantas Valužis, mantas.valuzis@vert.lt, Erikas Kavaliauskas, erikas.kavaliauskas@vert.lt, tālr. +370 685 45841.